

Wyrok z 18 lipca 2007 r., [K 25/07](#)
**WYŁĄCZENIE MOŻLIWOŚCI PEŁNIENIA FUNKCJI CZŁONKA
KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA PRZEZ PREZESÓW
I WICEPREZESÓW SĄDÓW POWSZECHNYCH**

Rodzaj postępowania: kontrola abstrakcyjna Inicjator: Krajowa Rada Sądownictwa	Skład orzekający: 5 sędziów	Zdanie odrębne: 1
--	---------------------------------------	-----------------------------

Przedmiot kontroli	Wzorzec kontroli
Niedopuszczalność powołania do pełnienia funkcji prezesa lub wiceprezesa sądu powszechnego sędziego będącego członkiem Krajowej Rady Sądownictwa [Ustawa z 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych: art. 25a, dodany ustawą z 16 marca 2007 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz o zmianie niektórych innych ustaw]	Zasada równości Zadania Krajowej Rady Sądownictwa Reguły ustalania składu Krajowej Rady Sądownictwa [Konstytucja: art. 32, art. 186 ust. 1, art. 187 ust. 1 pkt 2]
Rozciągnięcie skutków ww. zmiany na osoby będące członkami Krajowej Rady Sądownictwa w dniu wejścia w życie ustawy; wejście w życie ustawy po 14 dniach od dnia ogłoszenia [Ustawa nowelizująca z 16 marca 2007 r. (jw.): art. 5 i art. 6]	Zasada demokratycznego państwa prawnego Zasada równości Zadania Krajowej Rady Sądownictwa Reguły ustalania składu Krajowej Rady Sądownictwa [Konstytucja: art. 2, art. 32, art. 186 ust. 1, art. 187 ust. 1 pkt 2]

Krajowa Rada Sądownictwa (KRS) jest organem konstytucyjnym związanym z władzą sędziowską, którego zasadniczym zadaniem jest „stanie na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów” (art. 186 ust. 1 Konstytucji). W szczególności Rada posiada kompetencję do występowania do Prezydenta RP z wnioskami o powołanie sędziów (art. 179 Konstytucji).

Skład KRS i sposób jego kształtowania określony jest w art. 187 Konstytucji. Zgodnie z ust. 1 tego przepisu, Radę tworzą: Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, Minister Sprawiedliwości, Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz osoba powołana przez Prezydenta RP (pkt 1); piętnastu członków wybranych spośród sędziów Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów administracyjnych i sądów wojskowych (pkt 2); czterech członków wybranych przez Sejm spośród posłów oraz dwóch członków wybranych przez Senat spośród senatorów (pkt 3). Kadencja Krajowej Rady trwa cztery lata (art. 187 ust. 3 Konstytucji). Zgodnie zaś z art. 187 ust. 4 Konstytucji, ustawodawca powinien określić „ustrój, zakres działania i tryb pracy” Rady, a także „sposób wyboru jej członków”.

Przepisy zaskarżone w niniejszej sprawie, wprowadzone do porządku prawnego ustawą nowelizującą m.in. ustawę Prawo o ustroju sądów powszechnych, uchwaloną w dniu 16 marca 2007 r., przewidywały regułę, zgodnie z którą sędzia sądu powszechnego będący członkiem KRS nie może być powołany do pełnienia funkcji prezesa lub wiceprezesa sądu (nowo dodany art. 25a § 1 p.u.s.p.). Powołanie do pełnienia

ww. funkcji miało wygasnąć z momentem wyboru sędziego będącego prezesem lub wiceprezesem sądu powszechnego w skład Krajowej Rady (art. 25a § 2 p.u.s.p.). Zgodnie z art. 6 ustawy zmieniającej, nowe przepisy weszły w życie w terminie 14 dni od dnia ogłoszenia tej ustawy w Dzienniku Ustaw (czyli 10 maja 2007 r.). W świetle przepisu przejściowego (art. 5 ustawy nowelizującej), członkowie KRS pełniący w dniu wejścia w życie zmian funkcje prezesów lub wiceprezesów sądów powszechnych zostali objęci nową regulacją; mogli oni zrzec się mandatu w Radzie, zachowując możliwość pełnienia wymienionych funkcji. W przeciwnym razie powołanie do pełnienia funkcji prezesa lub wiceprezesa miało wygasnąć z upływem trzech miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy (czyli na początku sierpnia 2007 r.).

Z wnioskiem o kontrolę konstytucyjności ww. przepisów wystąpiła do Trybunału Konstytucyjnego sama Krajowa Rada Sądownictwa, wskazując, że nowe regulacje wprowadzają niedopuszczalne ograniczenie prawa sędziów sądów powszechnych do wykonywania mandatu członka KRS, a także pozbawiają sędziów będących członkami Rady możliwości powołania do pełnienia funkcji kierowniczych w sądzie. Ponadto wnioskodawczyni wskazała, że rozciągnięcie skutków nowelizacji na aktualnych członków KRS stanowi pośrednią próbę pozbawienia mandatów niektórych członków Rady (dziewięciu z nich pełniło w chwili wejścia w życie ustawy funkcje prezesów lub wiceprezesów sądów powszechnych), co prowadzi do naruszenia niezależności członków KRS, wybieranych w oparciu o zasadę kadencyjności. Jako wzorce kontroli konstytucyjności wskazano: zasadę demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji), zasadę równości (art. 32 ust. 1 Konstytucji), zadania Krajowej Rady Sądownictwa (art. 186 ust. 1 Konstytucji) oraz przepis art. 187 ust. 1 pkt 2 Konstytucji, określający, że w skład Rady wchodzi m.in. piętnastu członków wybranych spośród sędziów (jw.).

Rozstrzygnięcie w omawianej sprawie zapadło większością głosów. Zdanie odrębne zgłosił *sędzia Wojciech Hermeliński*, który nie zgodził się z rozstrzygnięciem TK zawartym w punkcie 1 sentencji. Ponadto sędzia ten powziął wątpliwości co do legitymacji KRS do wystąpienia z wnioskiem do TK. W myśl bowiem art. 186 ust. 2 Konstytucji, Rada może zainicjować kontrolę konstytucyjności jedynie w zakresie, w jakim zaskarżony akt normatywny „dotyczy niezależności sądów lub niezawisłości sędziów”.

ROZSTRZYGNIĘCIE

1. Art. 25a ustawy z 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych jest niezgodny z art. 187 ust. 1 pkt 2 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 32 ust. 1 i art. 186 ust. 1 Konstytucji.

2. Art. 5 w związku z art. 6 ustawy z 16 marca 2007 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz o zmianie niektórych innych ustaw jest niezgodny z art. 2 i art. 187 ust. 1 pkt 2 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 32 ust. 1 i art. 186 ust. 1 Konstytucji.

GŁÓWNE TEZY UZASADNIENIA

1. Naruszeniem Konstytucji jest sytuacja, w której ustawodawca regulując konstytucyjne prawo uprawnionego uzupełnia Konstytucję i dokonuje jej ograniczającego dointerpretowania.

2. Krajowa Rada Sądownictwa jest konstytucyjnym, kolegialnym organem państwa, usytuowanym w bezpośredniej bliskości władzy sądowniczej. Zgodnie z art. 187 ust. 1 i 4 Konstytucji oraz z przepisami ustawy z 27 lipca 2001 r. o KRS, Rada stoi na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów. Zadanie to realizuje: rozpatrując i oceniając kandydatury do pełnienia urzędu sędziowskiego oraz przedstawiając Prezydentowi RP wnioski o powołanie sędziów; rozpatrując wnioski o przeniesienie sędziego w stan spoczynku i wystąpienia ich o powrót na stanowisko sędziowskie; wyrażając opinie w sprawie powołania i odwołania prezesa albo wiceprezesa sądu powszechnego albo wojskowego; uchwalając zbiór zasad etyki zawodowej sędziów i czuwając nad ich przestrzeganiem; wypowiadając się o stanie kadry sędziowskiej i ustalając kryteria oceny kandydatów na stanowiska sędziowskie, przeprowadzanej przez prezesów sądów okręgowych i apelacyjnych; opiniując projekty aktów normatywnych dotyczących sądownictwa i sędziów oraz opiniując projekty aktów prawnych dotyczących wynagrodzeń sędziowskich; wyrażając stanowisko w sprawach dotyczących sądów i sędziów.
3. Ustrojodawca wprowadził mechanizm chroniący niezależność KRS. Art. 187 ust. 1 Konstytucji stanowi, że skład Rady ma charakter mieszany: łączy przedstawicieli środowiska sędziowskiego, przedstawicieli władzy wykonawczej (Ministra Sprawiedliwości i osoby powołanej przez Prezydenta RP) oraz władzy ustawodawczej (po dwóch posłów i senatorów). Konstytucja wprowadziła również reguły dotyczące składu Rady, określiła kadencję jej członków oraz sposób ich powoływania i wybierania. Kształtując skład Rady Konstytucja nadała znaczną przewagę pochodzącym z wyboru sędziom. Regulacje dotyczące wyboru sędziów do Rady mają umocowanie konstytucyjne i szczególne znaczenie ustrojowe, gdyż ich pozycja *de facto* decyduje o niezależności i efektywności tego organu.
4. Art. 187 ust. 1 pkt 2 Konstytucji ustanawia zasadę wybieralności sędziów do KRS. Przepis ten określa, że członkami KRS mogą być sędziowie, nie wskazując żadnych dodatkowych cech, które warunkowałyby członkostwo w Radzie. Wybór jest dokonywany spośród czterech wymienionych w art. 187 ust. 1 pkt 2 Konstytucji grup sędziów. Nie przewidziano możliwości ich odwołania, wskazując czteroletnią kadencję. Ustrojodawca nie prowadził również ograniczenia, aby któryś z sędziów nie mógł wybierać lub nie mógł być wybranym do składu KRS. Dotyczy to również prezesów i wiceprezesów sądów powszechnych.
5. Konstytucja wymienia organy, których dotyczy zasada niepołączalności urzędów czy funkcji (art. 103 ust. 1–3, art. 132, art. 150, art. 178 ust. 3, art. 195 ust. 3, art. 205 ust. 3, art. 209 ust. 3, art. 214 ust. 2 i art. 227 ust. 4). Analogicznego ograniczenia nie przewidziano w stosunku do KRS. W konsekwencji, Konstytucja zezwala każdemu sędziemu na kandydowanie i wybór do KRS. Ograniczenie prawa do członkostwa w Radzie prezesów i wiceprezesów sądów powszechnych musiałoby zatem mieć umocowanie konstytucyjne. Zgodnie bowiem z art. 187 ust. 4 Konstytucji ustawodawca zwykły może określić wyłącznie „ustrój, zakres działania i tryb pracy Krajowej Rady Sądownictwa oraz sposób wyboru jej członków”. Nie ma on zatem prawa do ustanawiania dodatkowych reguł, który z sędziów może ubiegać się o wybór do Rady i może być do Rady wybrany, a który ma być tego prawa pozbawiony.
6. Nakładanie nowych obowiązków lub ograniczeń w trakcie kadencji na osoby piastujące mandat nie jest zakazane co do zasady. Powinno być jednak motywowane istnieniem ważnego interesu publicznego. Zasada ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa (wynikająca z art. 2 Konstytucji) wymaga jednak, w przypadku nakładania nowych obowiązków lub ograniczeń, określenia okresu przystosowawczego do nowych regulacji prawnych. Ma to szczególne znaczenie dla obywateli w zakresie praw i obowiązków.

ków osób pełniących funkcje z wyboru lub powołanych na określoną kadencję, a także w zakresie oczekiwań w stosunku do mandatariusza ze strony osób, które go wybrały.

7. Zaskarżona ustawa weszła w życie w trakcie trwania kadencji wybranych członków KRS oraz prezesów i wiceprezesów sądów, żądając od osób nią objętych spełnienia warunku, który nie istniał ani w momencie zgłoszenia ich kandydatur, ani wyboru. Dotyczyło to przy tym jedynie członków KRS będących jednocześnie prezesami bądź wiceprezesami sądów powszechnych. Nie zmieniła się sytuacja pozostałych sędziów zasiadających w Radzie. Konsekwencje wejścia w życie art. 5 w związku z art. 6 ustawy zmieniającej byłyby dla KRS bardzo poważne. Na 23 członków Rady 9 sędziów stanęłoby przed dylematem wynikającym z kwestionowanego przepisu. Wymuszone zaskarżonym przepisem możliwe zrzeczenie się mandatu przez 40% obecnego składu osobowego Rady oznaczałoby faktyczną zmianę składu Rady przed upływem kadencji oraz stworzenie nowej możliwości odwołania przez Ministra niektórych członków w toku kadencji.
8. Jeżeli dany cel jest możliwy do osiągnięcia przy zastosowaniu środka nakładającego mniejsze ograniczenia na prawa i wolności, to zastosowanie przez ustawodawcę środka bardziej uciążliwego wykracza poza to, co jest konieczne, a zatem narusza Konstytucję.
9. Rozwiązania art. 5 w zw. art. 6 ustawy zmieniającej, wprowadzone z zachowaniem 14-dniowej *vacatio legis* w trakcie kadencji członków Rady, stanowią nieproporcjonalną ingerencję w konstytucyjnie ukształtowany system wyłaniania i funkcjonowania KRS. Tego rodzaju zmiany mogłyby być wprowadzone w życie jedynie ze skutkami od początku następczej kadencji członków Rady.
10. Art. 186 ust. 1 Konstytucji jest wzorcem nieadekwatnym do kontroli treści zaskarżonych przepisów. Przepisy te nie dotyczą bowiem zakresu konstytucyjnych zadań KRS. Również art. 32 ust. 1 Konstytucji jest wzorcem nieadekwatnym.
11. Wyrok TK pozbawia uznaną za niekonstytucyjną normę mocy obowiązującej, począwszy od daty publikacji orzeczenia Trybunału w organie promulgacyjnym. Art. 190 ust. 3 Konstytucji dotyczy momentu zmiany stanu prawnego na skutek wyroku Trybunału i wyeliminowania normy uznanej za niekonstytucyjną z systemu źródeł prawa. Nie przesądza to zakresu czasowego zastosowania stanu prawnego ukształtowanego wyrokiem Trybunału. Wobec sytuacji już ukształtowanych na podstawie normy uznanej za niekonstytucyjną – sanację zapewnia art. 190 ust. 4 Konstytucji, mówiący o ponownym rozstrzygnięciu sprawy, w której wykorzystano niekonstytucyjną normę jako podstawę rozstrzygnięcia. Ten dwuczłonowy system obejmujący utratę mocy obowiązującej przez normę niekonstytucyjną od daty promulgacji wyroku (art. 190 ust. 3 Konstytucji) lub możliwość sanacji przez ponowne rozstrzygnięcie sprawy indywidualnej (art. 190 ust. 4 Konstytucji) nie wyczerpuje jednak wszelkich konsekwencji czasowych orzeczenia niekonstytucyjności.
12. Trybunał Konstytucyjny jest sądem prawa. Orzekając w sprawie zgodności ustaw z Konstytucją jest związany granicami wniosku (art. 66 ustawy o TK), z uwzględnieniem pełnego kontekstu konstytucyjnego, norm funkcjonalnie powiązanych ze wskazanymi jako wzorce przepisami Konstytucji, zawierającymi normy będące podstawą kontroli z uwzględnieniem, czy nie nastąpiło naruszenie takich zasad, jak zasada demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji) czy zasada legalizmu (art. 7 Konstytucji).

GŁÓWNE ARGUMENTY ZDANIA ODRĘBNEGO

- Z art. 187 ust. 1 pkt 2 Konstytucji wynikają trzy wytyczne dla sposobu formowania sędziowskiej części składu KRS: po pierwsze, obowiązkowe jest przeprowadzenie postępowania wyborczego (głosowania); po drugie, w Radzie powinni być reprezentowani przedstawiciele wskazanych czterech rodzajów sądów; po trzecie, wybrane osoby muszą być aktywnymi sędziami, tzn. nie jest dopuszczalny wybór sędziów w stanie spoczynku.
- Zaskarżony art. 25a u.s.p. nie ingeruje w samą technikę wyłaniania sędziów-członków KRS, nie zmienia katalogu sądów, których przedstawiciele są reprezentowani w Radzie, ani też nie modyfikuje zasady, że członkowie KRS są wyłaniani spośród wszystkich sędziów. Zaskarżony przepis nie ogranicza biernego prawa wyborczego prezesów i wiceprezesów sądów do kandydowania do KRS, nie zmienia też zasady, że wybrana osoba ma prawo do zasiadania w Radzie przez całą kadencję. § 2 tego przepisu mówi, że „z chwilą wybrania sędziego, pełniącego funkcję prezesa albo wiceprezesa sądu, powołanie do pełnienia tej funkcji wygasa”. Sędzia „funkcyjny” może zatem kandydować do KRS, musi jednak być świadomy, że ceną tej decyzji będzie zakończenie funkcji w sądzie w wypadku wygrania wyborów. Zaskarżone rozwiązanie opiera się więc nie na konstrukcji niewybieralności (por. art. 100 ust. 2 Konstytucji), ale na niepołączalności najwyższych stanowisk w sądach i członkostwa w KRS (por. np. art. 103 ust. 1 Konstytucji). Ma ona zastosowanie dopiero w momencie, kiedy prezes (wiceprezes) sądu zostanie wybrany do KRS, a nie na etapie ubiegania się o wybór.
- Powołanie na stanowisko prezesa lub wiceprezesa sądu stanowi domenę Ministra Sprawiedliwości. Sędziemu nie przysługuje więc roszczenie o wybór na funkcję kierowniczą w sądzie.
- Przepis art. 178 ust. 3 Konstytucji nie wyklucza możliwości wskazania w ustawie innych wypadków niepołączalności stanowisk w ramach szeroko rozumianej władzy sądowniczej.
- Przepis art. 187 Konstytucji w sposób wyraźny reguluje tylko podstawowe, najważniejsze kwestie związane z organizacją KRS. Świadczy o tym odesłanie zawarte w ust. 4 tego przepisu. Doprecyzowanie i rozwinięcie regulacji konstytucyjnych jest zatem nie tylko możliwe, ale i konieczne dla prawidłowego funkcjonowania Rady. Przepisy w tym zakresie muszą jednak spełniać następujące warunki: być zawarte w ustawie; ograniczać się do wskazanych w tym przepisie materii; pozostawać w zgodzie w przepisami Konstytucji. Art. 25a u.s.p. odpowiada tym wymogom.
- Zadaniem Trybunału Konstytucyjnego jest orzekanie nie o merytorycznej trafności rozwiązań przyjmowanych przez ustawodawcę, lecz o hierarchicznej zgodności przepisów prawnych. Zarówno wprowadzenie zasady niepołączalności funkcji prezesa lub wiceprezesa sądu z członkostwem w KRS, jak decyzja o braku takiej zasady, mieszczą się w sferze swobodnego uznania ustawodawcy.
- Przepisy art. 191 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 186 ust. 2 Konstytucji wskazują, że – w przeciwieństwie do podmiotów wymienionych w art. 191 ust. 1 pkt 1 Konstytucji – KRS posiada tzw. legitymację szczególną do występowania przed TK. Rada może wystąpić do TK z wnioskiem w sprawie zgodności z Konstytucją aktów normatywnych wyłącznie „w zakresie, w jakim dotyczą one niezależności sądów i niezawisłości sędziów”. Konieczne jest więc nie tylko wskazanie, że zaskarżone przepisy dotyczą spraw sędziów i sądów, ale też uzasadnienie, że wiążą się one z niezawisłością lub niezależnością tych podmiotów, a nie z innymi aspektami ich funkcjonowania.
- Zakwestionowane przepisy nie dotyczą „niezależności sądów i niezawisłości sędziów”. Regulują one niepołączalność członkostwa w KRS z pełnieniem funkcji prezesa lub wiceprezesa sądu (art. 25a u.s.p.) oraz kwestie intertemporalne, związane z wprowadzeniem tego nowego rozwiązania ustrojowego (art. 5 w związku z art. 6 ustawy nowelizującej). Są to więc zagadnienia związane z organizacją KRS, których nie można uznać za tożsame ze sprawami „niezależności sądów i niezawisłości sędziów”. W konsekwencji Trybunał powinien był umorzyć postępowanie z uwagi na niedopuszczalność wyrokowania (art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK).

Przepisy Konstytucji i ustawy o TK

Konstytucja

Art. 2. Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej.

Art. 7. Organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa.

Art. 32. 1. Wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne.
2. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny.

Art. 100. [...] 2. Nie można kandydować równocześnie do Sejmu i Senatu.

Art. 103. 1. Mandatu posła nie można łączyć z funkcją Prezesa Narodowego Banku Polskiego, Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka i ich zastępców, członka Rady Polityki Pieniężnej, członka Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, ambasadora oraz z zatrudnieniem w Kancelarii Sejmu, Kancelarii Senatu, Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej lub z zatrudnieniem w administracji rządowej. Zakaz ten nie dotyczy członków Rady Ministrów i sekretarzy stanu w administracji rządowej.

2. Sędzia, prokurator, urzędnik służby cywilnej, żołnierz pozostający w czynnej służbie wojskowej, funkcjonariusz policji oraz funkcjonariusz służb ochrony państwa nie mogą sprawować mandatu poselskiego.

3. Inne przypadki zakazu łączenia mandatu poselskiego z funkcjami publicznymi oraz zakazu jego sprawowania może określić ustawa.

Art. 132. Prezydent Rzeczypospolitej nie może piastować żadnego innego urzędu ani pełnić żadnej funkcji publicznej, z wyjątkiem tych, które są związane ze sprawowanym urzędem.

Art. 150. Członek Rady Ministrów nie może prowadzić działalności sprzecznej z jego obowiązkami publicznymi.

Art. 178. [...] 3. Sędzia nie może należeć do partii politycznej, związku zawodowego ani prowadzić działalności publicznej nie dającej się pogodzić z zasadami niezależności sądów i niezawisłości sędziów.

Art. 179. Sędziowie są powoływani przez Prezydenta Rzeczypospolitej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, na czas nieoznaczony.

Art. 186. 1. Krajowa Rada Sądownictwa stoi na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów.

2. Krajowa Rada Sądownictwa może wystąpić do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem w sprawie zgodności z Konstytucją aktów normatywnych w zakresie, w jakim dotyczą one niezależności sądów i niezawisłości sędziów.

Art. 187. 1. Krajowa Rada Sądownictwa składa się z:

- 1) Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Ministra Sprawiedliwości, Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego i osoby powołanej przez Prezydenta Rzeczypospolitej,
- 2) piętnastu członków wybranych spośród sędziów Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów administracyjnych i sądów wojskowych,
- 3) czterech członków wybranych przez Sejm spośród posłów oraz dwóch członków wybranych przez Senat spośród senatorów.

2. Krajowa Rada Sądownictwa wybiera spośród swoich członków przewodniczącego i dwóch wiceprzewodniczących.

3. Kadencja wybranych członków Krajowej Rady Sądownictwa trwa cztery lata.

4. Ustrój, zakres działania i tryb pracy Krajowej Rady Sądownictwa oraz sposób wyboru jej członków określa ustawa.

Art. 190. [...] 3. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, jednak Trybunał Konstytucyjny może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Termin ten nie może przekroczyć osiemnastu miesięcy, gdy chodzi o ustawę, a gdy chodzi o inny akt normatywny - dwunastu miesięcy. W przypadku orzeczeń, które wiążą się z nakładami finansowymi nie przewidzianymi w ustawie budżetowej, Trybunał Konstytucyjny określa termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego po zapoznaniu się z opinią Rady Ministrów.

4. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach, stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylenia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania.

Art. 191. 1. Z wnioskiem w sprawach, o których mowa w art. 188, do Trybunału Konstytucyjnego wystąpić mogą:

- 1) Prezydent Rzeczypospolitej, Marszałek Sejmu, Marszałek Senatu, Prezes Rady Ministrów, 50 posłów, 30 senatorów, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego, Prokurator Generalny, Prezes Najwyższej Izby Kontroli, Rzecznik Praw Obywatelskich,
- 2) Krajowa Rada Sądownictwa w zakresie, o którym mowa w art. 186 ust. 2,
- 3) organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego,
- 4) ogólnokrajowe organy związków zawodowych oraz ogólnokrajowe władze organizacji pracodawców i organizacji zawodowych,
- 5) kościoły i inne związki wyznaniowe,
- 6) podmioty określone w art. 79 w zakresie w nim wskazanym.

Art. 195. [...] 3. Sędziowie Trybunału Konstytucyjnego w okresie zajmowania stanowiska nie mogą należeć do partii politycznej, związku zawodowego ani prowadzić działalności publicznej nie dającej się pogodzić z zasadami niezależności sądów i niezawisłości sędziów.

Art. 205. [...] 3. Prezes Najwyższej Izby Kontroli nie może należeć do partii politycznej, związku zawodowego ani prowadzić działalności publicznej nie dającej się pogodzić z godnością jego urzędu.

Art. 209. [...] 3. Rzecznik Praw Obywatelskich nie może należeć do partii politycznej, związku zawodowego ani prowadzić działalności publicznej nie dającej się pogodzić z godnością jego urzędu.

Art. 214. [...] 2. Członek Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji nie może należeć do partii politycznej, związku zawodowego ani prowadzić działalności publicznej nie dającej się pogodzić z godnością pełnionej funkcji.

Art. 227. [...] 4. Prezes Narodowego Banku Polskiego nie może należeć do partii politycznej, związku zawodowego ani prowadzić działalności publicznej nie dającej się pogodzić z godnością jego urzędu.

Ustawa o TK

Art. 39. 1. Trybunał umarza na posiedzeniu niejawnym postępowanie:

- 1) jeżeli wydanie orzeczenia jest zbędne lub niedopuszczalne,
- 2) na skutek cofnięcia wniosku, pytania prawnego albo skargi konstytucyjnej,
- 3) jeżeli akt normatywny w zakwestionowanym zakresie utracił moc obowiązującą przed wydaniem orzeczenia przez Trybunał.

Art. 66. Trybunał orzekając jest związany granicami wniosku, pytania prawnego lub skargi.